

Vad förklarar Sverigedemokraternas framgång?

MARIKA LINDGREN ÅSBRINK

är pol mag i nationalekonomi. Hon arbetar på Synovate Temo med opinionsundersökningar. marika.lindgren-asbrink@synovate.com

Valet 2006 blev en stor framgång för Sverigedemokraterna. I artikeln undersöks sambanden mellan partiets resultat i kommunvalet detta år med en rad andra variabler av främst socioekonomisk art. Syftet är att undersöka om oro för ökad konkurrens på arbetsmarknaden och sk velfärdsschauvinism kan vara tänkbara skäl att välja ett parti som Sverigedemokraterna. Resultaten pekar på samband mellan Sverigedemokraternas valresultat och bl a arbetslöshets- och utbildningsnivå, andelen utomeuropeiskt födda, anmälda brott och ohälsotal. Det finns även vad man kan kalla en positiv Skåneeffekt.

ekonomiskdebatt

Efter valet 2006 är Sverigedemokraterna representerade i omkring hälften av Sveriges 290 kommunfullmäktige. Det är en stor ökning jämfört med det trettiotal kommuner i vilka partiet tidigare var representerat. I riksdagsvalet fick Sverigedemokraterna 2,93 procent av rösterna, vilket även det är en stor ökning och gör att partiet nu är närmare än någonsin att komma in i riksdagen. Resultatet innebär bl a att partiet för första gången får rätt till statligt partistöd.

Sverigedemokraterna skulle kunna karaktäriseras som ett högerpopulistiskt, främlingsfientligt parti. De första åren efter partiets bildande 1988 fanns starka kopplingar till olika nazistiska och högerextrema grupper. De senaste åren har partiet på vissa sätt ändrat inriktning och försökt göra sig av med extremiststämpeln. Kritiker menar dock att förändringen bara ligger på ytan.

På europeisk nivå finns åtskilliga teorier kring varför högerpopulistiska partier vuxit fram under de senaste decennierna (se Integrationsverket 2006 för en genomgång). En typ av förklaringsmodeller lyfter fram konjunkturnedgångar och ökande arbetslöshet som skäl. Andra modeller uppmärksammar Europas mångkulturella utveckling och ser högerpopulism som ett rasistiskt svar på denna utveckling. Ytterligare andra förklaringar kretsar kring vad man menar är en växande politisk och social instabilitet i kölvattnet av den europeiska "gyllene tidsåldern" på 1950- och 1960-talen. Klart är att i de europeiska högerpopulistiska partiernas väljarbas är ungdomar, lågutbildade och arbetare överrepresenterade. I Sverige vet vi mycket lite om vilka som väljer att rösta på Sverigedemokraterna. Osäkerheten är stor både kring hur partiets framgångar ska bemötas och vad det är som orsakat dem. Det har inte gjorts mycket forskning om Sverigedemokraterna och det finns därför ett behov av att öka kunskapen om partiet. I denna artikel undersöker jag sambanden mellan Sverigedemokraternas

Artikeln bygger på min magisteruppsats i nationalekonomi (Lindgren Åsbrink 2007). Tack till Bertil Holmlund för värdefulla synpunkter.

resultat i kommunalvalen 2006 och diverse andra variabler av framför allt socioekonomisk art.

1. Konkurrens om arbete och välfärd – drivkrafter bakom högerpopulism?

Det säger sig självt att ett av de viktigaste skälen till att rösta på ett främlingsfientligt parti är främlingsfientliga attityder. Det är också tydligt att Sverigedemokraterna, i högre utsträckning än exempelvis ny demokrati, profilerar sig på en enda fråga, nämligen invandringskritik. Detta förklarar dock inte varför Sverigedemokraterna gått fram så kraftigt vid just valet 2006.

Det finns en rad olika studier som undersökt kopplingarna mellan invandringskritiska attityder och diverse ekonomiska faktorer. Gemensamt för dessa studier är att de tar sin utgångspunkt i det faktum att grundläggande nationalekonomisk teori säger oss att invandring under vissa förutsättningar kan medföra nackdelar för vissa delar av arbetskraften i ett invandringsland, företrädesvis den lågutbildade arbetskraft som invandrare tänks konkurrera med. Resultaten i studierna är blandade. Varken Bauer m fl (2000), som använder individdata från 12 OECD-länder eller Gang m fl (2002), som använder Eurobarometer-statistik, finner att arbetslösa visar en högre grad av skepsis mot invandring än andra. Däremot finner båda dessa studier starka positiva samband mellan hög tolerans mot invandring och antalet utbildningsår. Bauer m fl (2000) drar slutsatsen att invånare i länder med primärt ekonomisk invandring oftare uttrycker en rädsla för att invandrare ska ta jobb från den inhemska befolkningen, medan invånare i länder vars invandring framför allt består av flyktingar oftare är kritiska mot invandring på grund av oro för ökad kriminalitet. Författarna menar att det senare kan tolkas som ett generellt uttryck för oro för ökade sociala spänningar. Enligt denna studie uttrycker 16 procent av svenskarna att de upplever invandrare som ett hot på arbetsmarknaden, vilket kan jämföras med ungefär 50 procent av britterna.

Huruvida det är relevant att tala om invandrare som ett ekonomiskt hot kan ifrågasättas på flera punkter. För det första har det visat sig empiriskt svårt att belägga entydiga effekter av invandring på ett lands arbetsmarknad. För det andra sträcker sig invandringens eventuella påverkan på ekonomin bortom enbart faktorpriserna. Det är troligt att invandring också kan ha en effekt på tillväxten, vilket dock är mycket svårt att mäta. Vidare är även den omfördelning av inkomster som sker via den offentliga sektorn i högsta grad relevant. Eftersom omfördelningen via den offentliga sektorn främst sker från förvärsarbetande till andra är sysselsättningsgraden och ålderssammansättningen som råder i invandrargruppen det avgörande för hur invandringen påverkar denna omfördelning. Invandrarnas sysselsättningsgrad var högre än hos den svenskfödda befolkningen fram till 1970-talets början men är i dag betydligt lägre. Ålderssammansättningen i gruppen har varit

koncentrerad kring förvärvsarbete under hela efterkrigstiden och är så än i dag. Ekberg (2003) visar att invandringen till Sverige inneburit ett positivt inkomstillskott för den inhemska befolkningen under efterkrigstiden fram till början på 1980-talet. Mot slutet av 1980-talet hade detta vänts till en negativ inkomsteffekt, som förvärrades under 1990-talet och som i dag tros ligga på ca 1-2 procent av BNP. Förändringen av inkomsteffekten skedde parallellt med försämringen av invandrarnas sysselsättningsgrad. Vi vet alltså att invandrare har en betydligt svagare ställning på arbetsmarknaden än svenskfödda. Vi vet också att detta inte kan förklaras med skillnader i utbildningsnivå. Då det är uppenbart att den ökade arbetslösheten sedan 1990-talets början slagit hårdare mot invandrare än andra grupper kan man fråga sig om det är relevant att tala om invandrare som ett upplevt hot på arbetsmarknaden för den svenskfödda befolkningen.

I linje med detta resonemang lyfter Dustmann och Preston (2004) i stället fram möjligheten att rädsla för konkurrens om välfärden, s k välfärdschauvinism, kan vara en nog så viktig faktor för att förklara främlingsfientlighet som konkurrens på arbetsmarknaden. I deras studie, gjord på brittiska attityddata, är personer med högre inkomst oftare skeptiska mot invandring, vilket de menar stöder deras hypotes att aversion mot ökade skattekostnader på grund av invandring är vanligast hos dem med högre inkomster. En av författarnas viktigaste slutsatser är dock att den mest avgörande faktorn för en skeptisk inställning till invandring är fördomar. Känslan av osäkerhet på arbetsmarknaden och oro för välfärden och dess kostnader ger också utslag, men inte alls lika starka. Vidare visar Dustmann och Preston (2004) att anledningarna till att ha en negativ inställning mot invandring skiljer sig åt mellan olika grupper. Generellt gäller att fördomar kring etnicitet förklarar störst del av restriktiva förhållningssätt, och särskilt mycket för attityderna gentemot invandrare från länder som är olika Storbritannien i kulturellt hänseende. Arbetsmarknads- och välfärdsmissiga skäl spelar dock också en roll, men förklarar mer av de negativa attityderna mot invandrare från Europa och Australien än de mot invandrare från övriga länder. Studien visar också att negativa attityder mot invandring bland personer med låg utbildning mest drivs av etniska fördomar, medan de bland personer med hög utbildning snarare förklaras med rädslan för konkurrens på arbetsmarknaden och välfärdsmissiga skäl. Generellt finner även denna studie att högt utbildade mer sällan uttrycker invandringskritiska åsikter.

Citrin m fl (1997), som studerar attityddata från USA, finner inte heller att personliga ekonomiska omständigheter påverkar inställningen till invandring, men menar trots detta att ekonomiska faktorer påverkar attityder mot invandring. De menar dock att det sker på en mer aggregerad nivå. Personer som känner oro för landets ekonomiska tillstånd i allmänhet, för ett ökat skattetryck och för de ekonomiska och sociala kostnader som anses vara kopplade till invandring uppvisar i högre grad en restriktiv hållning gentemot invandring.

Ett av de tydligaste resultaten i dessa studier är att utbildningsnivå är

starkt kopplad till inställningen till invandring. På vilket sätt detta sker är dock oklart. Det finns sociologisk forskning som visar att attityder till minoriteter och invandring styrs av klasstillhörighet, och att arbetarklassen är mindre tolerant i denna bemärkelse (se exempelvis Svallfors 2004 för en genomgång). De sociologiska förklaringsmodellerna till detta kretsar framför allt kring två linjer. Den ena linjen hävdar att det är högre utbildning i sig som skapar mer toleranta attityder. Den andra menar att det är själva arbetssituationen som skapar olika tänkesätt, och att en högre grad av yrkesmässigt självbestämmande också skapar en större intellektuell och moralisk flexibilitet. Ytterligare en tänkbar förklaring är att högutbildade inte känner samma konkurrens på arbetsmarknaden som lågutbildade.

Det finns naturligtvis en mängd andra variabler än rent ekonomiska att laborera med i en undersökning av vad som ligger bakom Sverigedemokraternas framgångar. Man kan exempelvis fråga sig vilken roll historiska erfarenheter spelar. Heléne Lööw, historiker och ledande expert på svensk nazism, har föreslagit att det finns ett samband mellan Sverigedemokraternas framryckningar och nazistiska fästen i Sverige vid tiden för andra världskriget (Lööw 2006).

Mot bakgrund av ovanstående är min avsikt att undersöka om oro för konkurrens på arbetsmarknaden och/eller oro för konkurrens om välfärden kan utgöra förklaringar till Sverigedemokraternas valframgångar.

2. Vad förklarar Sverigedemokraternas framgång i valet 2006?

I detta avsnitt presenteras en ekonometrisk analys av förklaringsfaktorerna bakom Sverigedemokraternas resultat i det senaste valet. Som beroende variabel används Sverigedemokraternas kommunalvalsresultat 2006, medan data på kommunnivå 2005 utnyttjas för de förklarande variablerna.¹ Bland de senare ingår bl a variabler av socioekonomisk karaktär, vilka i olika förklaringsmodeller framhållits som betydelsefulla för framväxten av högerpopulistiska partier. Analysen är baserad på tvärsnittsdata, då det av diverse praktiska skäl inte varit möjligt att använda en panelansats.²

I tabell 1 redovisas minsta-kvadratskattningar (OLS) för olika modellspecifikationer. I den första kolumnen ingår endast arbetslösheten och dess förändring (mellan åren 2005 och 2002). En typ av förklaringsmodeller betonar just arbetslösheten som en viktig faktor. Ytterligare förklaringsvariabler läggs sedan till steg för steg. I den andra kolumnen adderas ett antal socio-ekonomiska variabler samt några variabler som kontrollerar för historiska valresultat för nazistiska partier i kommunerna. Dummy-

¹ För en närmare presentation av de ingående variablerna, se Lindgren Åsbrink (2007).

² En nackdel med en tvärsnittsanalys är att den inte fångar upp eventuella icke-observerbara kommunfixa effekter som inte varierar över tiden. Om det finns en korrelation mellan dessa effekter och inkluderade variabler kan detta ge upphov till bias i skattningarna av de inkluderade variablernas koefficienter.

Tabell 1
Skattade modeller.
Beroende variabel:
Röstandel för Sve-
rigedemokraterna i
kommunalvalet 2006

	Modell 1	Modell 2	Modell 3
Arbetslöshet 2005	0,2054 (0,1569)	0,3901** (0,1795)	0,4931*** (0,1505)
Förändrad arbetslöshet 2004–02	0,0470 (0,2942)	-0,3700 (0,2976)	-0,4687* (0,2637)
Medelförvärvsinkomst 2004*10 ⁶		-0,3476** (0,1582)	0,0204 (0,1103)
Förändrad medelförvärvsinkomst 2004–02*10 ⁶		-0,4780 (1,0134)	0,1424 (0,8482)
Andel med gymnasieutbildning 2005		-0,1853** (0,0841)	-0,1077 (0,0663)
Andel med eftergymnasial utbildning 2005		-0,0430 (0,0566)	-0,1279*** (0,0421)
Brott per invånare 2005		0,3783*** (0,0934)	0,1798*** (0,0657)
Förändrad brottslighet 2005–02		-0,2740* (0,1603)	-0,0943 (0,1159)
Andel utomeuropeiskt födda 2005		-0,4876*** (0,1180)	-0,2309*** (0,0850)
Förändrad andel utomeuropeiskt födda 2005–02		-0,0830 (0,5304)	0,0524 (0,4585)
Ohälsotal 2005		0,0005* (0,0003)	0,0007*** (0,0002)
Förändrat ohälsotal 2005–02		0,0010** (0,0004)	0,0006* (0,0003)
Andel 18–24 år		-0,5926** (0,2300)	-0,0964 (0,1732)
Andel 25–44 år		-0,0942 (0,1673)	0,0620 (0,1324)
Andel 45–64 år		-0,6465*** (0,1686)	-0,4620*** (0,1254)
Andel 65+ år		-0,3249*** (0,1111)	-0,1774** (0,0793)
Skåne (dummy)			0,0576*** (0,0095)
Norrland (dummy)			-0,0043 (0,0043)
Adj R ²	-0,0009	0,3030	0,5308

Anm: Minstakvadratskattningar med Whites heteroskedasticitetskonsistenta standardfel inom parentes.

*** [**] (*) anger signifikans på 1 [5] (10)-procentnivån. Antalet observationer är 290. I modellerna 2 och 3 ingår följande variabler som av utrymmesskäl inte redovisas: Andel utomeuropeiskt födda i grannkommunerna 2005, valdeltagande 2006, andel nationalsocialistiska röster i valen 1934/35 och 1938 och en dummy för de kommuner där sd anmält kandidater till sina valsedlar i förväg.

Källa: Egna bearbetningar av data från AMS, BRÅ, Försäkringskassan, Integrationsverket, SCB och Valmyndigheten.

variabler för regionerna Skåne respektive Norrland läggs till i den tredje och sista kolumnen.

Arbetslöshetens nivå uppvisar det förväntade positiva sambandet, men variabeln blir signifikant först när andra variabler lagts till. Data avser öppen arbetslöshet, men resultaten blir likartade även för total arbetslöshet (öppen arbetslöshet plus personer i arbetsmarknadspolitiska åtgärder). Enligt skattningarna leder en procentenhets ökning av arbetslösheten till 0,21–0,49 procentenhets ökning av Sverigedemokraternas valresultat, allt annat lika. Resultaten ger alltså visst stöd för att det finns en koppling mellan främlingsfientlighet och konkurrens på arbetsmarknaden. Det positiva sambandet mellan arbetslöshetsnivå och sd-röster måste dock inte nödvändigtvis tolkas i termer av att människor väljer att rösta på Sverigedemokraterna därför att de är rädda för konkurrens på arbetsmarknaden från invandrare. Hög arbetslöshet kan också ses som ett allmänt tecken på bristande social trygghet och går ofta hand i hand med andra typer av sociala problem.

Förändringen av arbetslösheten uppvisar dock ett icke förväntat och negativt samband med Sverigedemokraternas valresultat, men endast en av skattningarna är signifikant. Det är svårt att hitta någon intuitiv förklaring till det negativa sambandet, som håller i sig även då total arbetslöshet i stället används.

Det kan vidare konstateras att utbildning (i kolumnerna 2 och 3) ger det förväntade negativa samband som också påvisats i flertalet andra studier. Det är tydligt att i kommuner med en hög andel högutbildade är benägenheten att rösta på Sverigedemokraterna lägre. Även brottslighet uppvisar det förväntade positiva sambandet. Det kan tolkas som en mer socialt inriktad oro än en arbetsmarknadsmässig oro.

Att andelen utomeuropeiskt födda i kommunen uppvisar ett negativt samband är ett av de intressantare resultaten. En möjlig förklaring är att sambandet egentligen styrs av andra faktorer som inte ingår i modellspecifikationen. Andelen utomeuropeiskt födda varierar kraftigt mellan olika kommuner. Man kan tänka sig att invandrare är mer benägna att bosätta sig i kommuner som är mer ”invandrarvänliga” än andra och att denna ”invandrarvänlighet” också påverkar benägenheten att rösta på Sverigedemokraterna i dessa kommuner.³

En alternativ förklaring vore att det främst är irrationella föreställningar hos personer som inte själva ofta kommer i kontakt med invandrare som styr främlingsfientlighet. Om så vore fallet kan man i stället föreställa sig att andelen utomeuropeiskt födda i grannkommunerna skulle spela en roll. Det går dock inte att hitta något signifikant samband rörande detta. Ytterligare en tänkbar förklaring till det negativa sambandet är att utomeuropeiskt födda är mindre benägna än andra att själva rösta på Sverigedemokraterna.

³ Kausaliteten är dock oklar. Bosätter sig invandrare på dessa platser därför att det där råder en fördomsfri attityd, eller blir attityden fördomsfri på grund av att invandrarna bosatt sig där?

Att de äldre åldersgrupperna, 45–64 år och 65+, uppvisar tydligt negativa samband med Sverigedemokraternas valresultat visar att Sverigedemokraterna inte tycks ha lyckats med sin mer eller mindre uttalade ambition att locka de äldre väljarna. Det kan också konstateras att personer över 65 sällan befinner sig på arbetsmarknaden och därför inte direkt behöver ta ställning till frågan om huruvida invandring innebär konkurrens om jobben. Pensionärer är samtidigt i högre grad än många andra beroende av välfärdstjänster och transfereringar, men något tecken på att de skulle uppleva rädsla för konkurrens om denna välfärd kan alltså inte utläsas av resultatet. Åldersgruppen 45–64 är relativt väletablerad på arbetsmarknaden. En stor del av gruppen har passerat den ålder då de har små barn och är därför inte mottagare av välfärdsstatens transfereringar i samma utsträckning som tidigare. Åldersgruppen har också de absolut högsta disponibla inkomsterna av alla. Det kan inte heller uteslutas att det finns en historisk aspekt av det hela, genom att äldre generationer har tydligare minnen av andra världskriget och vilka konsekvenser en rasistisk politik får.

Både ohälsalet och dess förändring uppvisar ett positivt samband med andelen sd-röster. Det ger stöd för tesen att sk välfärdschauvinism, rädsla för konkurrens om välfärden, har ett samband med främlingsfientlighet.

Vidare kan konstateras att Skåneeffekten är stark (i tredje kolumnen). Det är först när man kontrollerar för denna som flera andra variabler blir signifikanta: Det gäller andelen med eftergymnasial utbildning, valdeltagandet och förändringen i arbetslöshet. Norrlandsdummin (för fyra Norrlandslän) är negativ, men ej signifikant. Att kontrollera för fyra Norrlandslän får dock anses vara något mer godtyckligt än att kontrollera för Skåne, då det också finns andra större ”vita fläckar” på kartan (som dock går över länsgränserna) där Sverigedemokraterna har låg representation.

De flesta variabler ger koefficienter med de förväntade tecknen. Detta gäller dock inte för några av de variabler som ingår i regressionerna men som av utrymmesskäl inte redovisas i tabell 1 (se Lindgren Åsbrink 2007 för fullständiga resultat). De negativa koefficienterna för nationalsocialistiska röster i valen 1934/35 respektive 1938 är dock insignifikanta i alla fall utom ett.⁴ Att även valdeltagandet 2006 ger ett svagt men ändå positivt samband med andelen sd-röster är också ett svårtolkat resultat. Nivån och förändringen i medelförvärvsinkomsten samt förändringen i andelen utomeuropeiskt födda ger olika tecken beroende på om Skåne- och Norrlandsdummin inkluderas eller ej. Dessa resultat är dock inte signifikanta utom i ett enda fall.

⁴ Mättet avser andelen nationalsocialistiska röster i stadsfullmäktigeval. Antalet röster har summerats inom varje län, eftersom de enskilda orterna inte överensstämmer med dagens kommunindelning. Läns-siffrorna har sedan angetts för varje kommun i länet. Att välja stadsfullmäktigeval snarare än kommunfullmäktigeval följer Lööv (2004).

3. Slutsatser

I denna artikel har möjliga förklaringar till Sverigedemokraternas framgångar i kommunvalen 2006 undersökts. Resultaten antyder att kommuner som har relativt sett högre arbetslöshet, lägre utbildningsnivå, lägre andel utomeuropeiskt födda, högre brottslighet, högre andel under 45 år samt högre ohälsotal uppvisar fler röster för Sverigedemokraterna än kommuner där motsatta förhållanden råder. Det finns även vad man kan kalla en positiv Skåneeffekt.

Av flera skäl bör dock resultaten omgärdas av ett antal reservationer. För det första är skattningarna i många fall känsliga för förändringar i modellspecifikationerna och det har inte varit möjligt att använda en panelansats för att ytterligare kontrollera robustheten i resultaten. För det andra är det av yttersta vikt att komma ihåg att de data som använts är på kommunnivå och därför inte säger någonting om vilka individer som röstat på Sverigedemokraterna. Att arbetslöshetsnivån haft effekt på valresultatet säger inget om huruvida det är arbetslösa som i högre utsträckning än andra röstat på Sverigedemokraterna, om det är personer som har jobb eller personer som står utanför arbetskraften. Att arbetslösheten ger utslag behöver överhuvudtaget inte betyda att människor röstar på Sverigedemokraterna därför att de anser att invandrare är ett hot på arbetsmarknaden. Arbetslöshet kan i stället vara ännu ett tecken på social otrygghet, precis som ett högt ohälsotal och hög kriminalitet. Invandringen kan bli syndabock för samhällsförändringar som har helt andra orsaker. Det vi dock med stor säkerhet kan säga är att i kommuner som uppvisar fler tecken på social utsatthet, där får Sverigedemokraterna högre röstetal. Vi ser också att det samtidigt finns helt andra faktorer som påverkar valresultatet, såsom ålderssammansättningen i befolkningen. Att andelen utomeuropeiskt födda verkar negativt på Sverigedemokraternas röstandel är också ett intressant resultat som kan vara värt att undersöka ytterligare.

Dessutom bör påpekas att det saknas ett mått på främlingsfientliga attityder och rasistiska fördomar i undersökningen. Det är uppenbart att en verkligt meningsfull forskning kring främlingsfientliga partier inte enbart kan ägna sig åt ekonomiska förklaringsmodeller och helt utelämna de attitydmässiga, som kan ha sin grund i helt andra diskurser än ekonomiska. Det kan dock konstateras att variabeln utomeuropeiskt födda i viss mån kan tolkas i dessa termer, då den som vi sett ger ett negativt samband med Sverigedemokraternas röstetal. Detta skulle kunna tyda på att kommuner där invandrare oftare bosätter sig av olika skäl präglas av en mer invandrarvänlig attityd.

Sammanfattningsvis kan sägas att hög arbetslöshet, hög brottslighet och ökad ohälsa innebär minskad trygghet, för långt fler än dem som direkt drabbas. Känner man sig hotad i sin vardag verkar det alltså som att man blir mer benägen att vända sig till ett parti som Sverigedemokraterna. Den slutsats vi kan dra är att främlingsfientligheten gror bäst där otryggheten är störst.

REFERENSER

- Bauer, T, M Lofstrom och K Zimmerman (2000), "Immigration Policy, Assimilation of Immigrants and Natives' Sentiments towards Immigrants: Evidence from 12 OECD-Countries", *Swedish Economic Policy Review*, vol 7, s 11-53.
- Citrin, J, D Green, C Muste och C Wong (1997), "Public Opinion toward Immigration Reform: The Role of Economic Motivations", *Journal of Politics*, vol 59, s 858-881.
- Dustmann, C och I Preston (2004), "Racial and Economic Factors in Attitudes to Immigration", Discussion Paper 01/04, IZA, Bonn.
- Ekberg, J (2003), "Invandring – ekonomi och demografi", i Ekberg, J (red), *Invandring till Sverige – orsaker och effekter. Årsbok från forskningsprofilen AMER*, Växjö universitet, Växjö.
- Gang, I, F Rivera-Batiz och M Yun (2002), "Economic Strain, Ethnic Concentration and Attitudes towards Foreigners in the European Union", Working Paper 2002:14, Department of Economics, Rutgers University.
- Integrationsverket (2006), *Populism och främlingsmistro – Sverige i Europa*, Integrationsverkets skriftserie VI, Norrköping
- Lindgren Åsbrink, M (2007), "Vad förklarar Sverigedemokraternas valframgång 2006? En samhällsekonomisk studie av partiets resultat i kommunvalen", magisteruppsats i nationalekonomi, Uppsala universitet, <http://publications.uu.se/abstract.xsql?dbid=7653> (2007-02-21).
- Lööw, H (2004), *Nazismen i Sverige 1924-1979*, Ordfront förlag, Stockholm.
- Lööw, H (2006), "Valframgång byggd på främlingsfientlig tradition", *Svenska Dagbladet*, 27 september 2006.
- Svallfors, S (2004), *Klassamhällets kollektiva medvetande*, Boréa, Umeå.